

Somu sarunvalodas gramatiskās pazīmes reālajā lietojumā un mācību materiālos¹

The grammatical features of Finnish colloquial language in the actual use and in study materials

Emīlija Mežale

Latvistikas un baltistikas nodaļa
Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte
Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050, Latvija
E-pasts: emilija.mezale@gmail.com

Somu sarunvalodai ir raksturīgas ne tikai leksiskas, bet arī gramatiskas pazīmes, kas radušās gan dialektu, gan ātrrunas ietekmes rezultātā un laika gaitā kļuvušas vispārlietojamas. Tā kā somu sarunvaloda turklāt ir ikdienišķās situācijās plaši lietots valodas paveids un nereti savstarpējā saziņā tiek uzskatīts par neitrālāku nekā literārā valoda, tā var sagādāt grūtības valodas apguvējiem, kuri mācību stundās lielākoties ir lasījuši un dzirdējuši literārās valodas formas.

Sarunvalodas apguves jautājumi ir interesējuši somu valodniekus jau kopš 20. gs. 80. gadiem, taču ir maz tādu pētījumu, kuros sarunvalodas apguve tiktu skatīta no valodas apguvēja perspektīvas un tiktu sastādīta ar sarunvalodas reālo lietojumu. Autore, kura pati ir apguvusi somu valodu kā svešvalodu, šajā rakstā turpina pētīt somu sarunvalodu, šoreiz tai pievēršoties no valodas apgūšanas un valodas prasmju aspekta. Rakstā ir gan aplūkoti teorētiski jautājumi par sarunvalodas jēdzienu un sarunvalodas vietu valodas apgūvē, gan sastādītas somu valodas mācību materiālos atrodamās sarunvalodas pazīmes ar reāli lietotajām. Atbilstoši savām pētnieciskajām interesēm autore ir izvēlējusies rakstu formā sastopamās sarunvalodas pazīmes, piemērus meklējot sociālo tīklu tekstos.

Raksta ievadā definēts pētījuma mērķis, kā arī skaidroti izmantotie jēdzieni un raksturots pētījumā izmantotais korpuss. Raksta 2. daļā autore aplūkojusi ar somu sarunvalodas apguvi saistīto problemātiku, apskatot līdzšinējos pētījumus, savukārt 3. daļā sastādītas mācību materiālos minētās sarunvalodas pazīmes ar reālo valodas lietojumu „Instagram” vidē.

Atslēgvārdi: somu valoda; sarunvaloda; literārā valoda; sociālo tīklu valoda; sarunvalodas gramatika; valodas apguve.

---

¹ Publikācija izstrādāta Valsts pētījumu programmas „Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” projektā „Mūsdienu latviešu valodas izpēte un valodas tehnoloģiju attīstība” (Nr. VPP-LETONIKA-2021/1-0006).

Ievads

Somu sarunvaloda atšķiras no literārās valodas ne tikai leksiski, bet arī gramatiski, kas nereti rada problēmas valodas apguvējiem, viņiem nonākot reālās valodas lietojuma situācijā. Vairākas mūsdienās sarunvalodā nostiprinājušās pazīmes sākotnēji ir radušās ātrrunas rezultātā, mēģinot ikdienas komunikācijā taupīt izrunai nepieciešamo enerģiju (Mielikäinen 2009, 1). Tādas ir, piem., darbības vārdu saīsinātās formas:

- (1) **Oon [olen]**   *joskus teininä neulonut muutamatt*
 būt.AUX.PRS.1SG   kädreiz tīnis.ESS.SG   adīt.PTCP.NOM.SG   dažs.NOM.PL
lapaset [..].
 dūrainis.NOM.PL
 ‘Kädreiz tīņa vecumā esmu uzadījusi dažus dūrainus [..]’
- (2) **En oo [ole]**   *ihan lapsuusvuosien jälkeen*
 NEG.1SG   būt.AUX.PRS.NEG   galīgi bērņības_gads.GEN.PL   pēc
oikein koskaan välittänyt erityisesti
 īstenībā nekad rūpēt.PTCP.NOM.SG   īpaši
synttäreistä [..].
 dzimene.ELAT.PL
 ‘Jau kopš bērņības gadi ir pagājuši, man vairs nav īpaši rūpējušas dzimenes [..].’
- (3) **Oon [olen]**   *kirjoittanut tästä muutamann*
 būt.AUX.PRS.1SG   rakstīt.PTCP.NOM.SG   šis.ELAT.SG   dažs.GEN.SG
blogipostauksenkin.
 bloga_ieraksts.GEN.SG
 ‘Esmu par šo uzrakstījusi arī dažus bloga ierakstus.’

Piemēros (1)–(3) parādīta autores vākumā visbiežāk sastopamā saīsinātā darbības vārdu forma – darbības vārda *olla* (somu val. ‘būt’) ātrrunas variants *oo*, kas ir nostabilizējies gan vairākos dialektos, gan sarunvalodā (sk. Mielikäinen 2009, 1–2). Somu sarunvalodu ietekmējuši arī dialekti: virkne tai raksturīgo iezīmju sākotnēji cēlušās no Savo un dienvidaustrumu dialektiem (sk. Mielikäinen 1982, 279–283). Līsa Tītula un Pirkko Nuolijervi (*Liisa Tiittula, Pirkko Nuolijärvi* 2013, 16) norāda, ka tādēļ izvēlas jēdzienu *Dienvidsomijas sarunvaloda*, savukārt citos avotos vienas un tās pašas pazīmes var tikt raksturotas gan kā vispārlietotas sarunvalodas iezīmes (Hakulinen et al. 2004, 82–84), gan kā Helsinku (reģiona) sarunvalodas iezīmes (Berg, Silfverberg 1997, 10). Tieši Helsinku reģiona sarunvalodas iezīmes mūsdienās ir plaši sastopamas arī ārpus konkrētā reģiona robežām (sk., piem., Berg, Silfverberg 1997, 10) un tiek lietotas visā somu sarunvalodā. Nākamajos piemēros (4)–(6) redzamas dažas sarunvalodas pazīmes, kuru saknes meklējamas somu valodas dialektos:

- (4) [..] **me rakastetaan** [me rakastamme] *asua täällä!*
 IPL.NOM   mīlēt.PASS.PRS   IPL   mīlēt.PRS.1PL   dzīvot.INF   šeit
 ‘[..] mēs mīlam dzīvot šeit!’

- (5) [..] *onneksi se [hän] palaa*
 par laimi tas.NOM.SG 3SG.NOM atgriezties.PRS.3SG
huomenna toimistolle
 rīt birojs.ALL.SG
 ‘[..] par laimi tas rīt atgriezīsies birojā’
- (6) *Näü [nämä] kaksi antoi [antoivat]*
 šis.NOM.PL šis.NOM.PL divi.NOM dot.PST.3SG dot.PST.3PL
mulle [minulle] voimaa.
 1SG.ALL 1SG.ALL spēks.PRTV.SG
 ‘Šie divi man deva spēku.’

Piemērā (4) kopā ar pirmās personas daudzskaitļa vietniekvārdu lietota nevis gaidāmā darbības vārda darāmās kārtas daudzskaitļa pirmās personas forma *rakastamme* ‘mīlam’, bet gan ciešamās kārtas tagadnes forma *rakastetaan*. Šāds ciešamās kārtas lietojums sākotnēji bija raksturīgs Savo dialektiem, taču laika gaitā parādījies arī citos austrumu dialektos un vēlāk kļuvis par vispārlietotu sarunvalodas variantu (Mielikäinen 1982, 281). Piemērā (5), runājot par personu, lietots nevis personas vietniekvārds, bet gan norādāmais vietniekvārds *se* ‘tas’. Šāds norādāmā vietniekvārda lietojums ir izplatīts visā Somijā un nav uzskatāms par raksturīgu tikai kādam konkrētam dialektam (Priiki 2017, 28). Piemērs arī labi ilustrē to, ka somu valodā šāds norādāmā vietniekvārda lietojums sarunvalodas situācijā nepiešķir teiktajam negatīvu vai nievājošu konotāciju. Plašāk šis jautājums iztirzāts autore rakstā par norādāmo vietniekvārdu lietojumu latviešu un somu presē (Mežale 2019, 168). Piemērā (6) līdzās citām sarunvalodas pazīmēm redzama 3. personas un darbības vārda nesaskaņošana skaitlī: ja teikuma priekšmets ir 3. personas daudzskaitļa formā, bet izteicējs ir 3. personas vienskaitļa formā. Arī šis variants ir sastopams lielā daļā somu valodas dialektu (Lehikoinen 2001).

Runājot par somu sarunvalodu, ir svarīgi norobežot jēdzienus *puhekieli* ‘sarunvaloda’ un *puhuttu kieli* ‘runātā valoda’. Somu valodā abiem šiem jēdzieniem nereti tiek piešķirta līdzīga nozīme un tie tiek lietoti līdzīgos kontekstos, arī kā paralēli termini. Tādēļ ir rūpīgi jānodala, kurā gadījumā tiek runāts par mutvārdu valodai raksturīgiem elementiem (pārnesumiem, atkārtojumiem, aprāvumiem u. tml.) un kuros – par sarunvalodai tipiskām pazīmēm. Dažādos avotos vienas un tās pašas pazīmes var tikt raksturotas gan kā sarunvalodismi, resp., sarunvalodas iezīmes (*puhekielisuudet*), gan kā runātās valodas iezīmes (*puhutun kielen piirteet*). Eija Rīta Grenrosa (*Eija-Riitta Grönros* 2006) starp jēdzieniem *sarunvaloda* un *runāta valoda* liek vienādības zīmi. Pretēju viedokli pauž L. Tītula un P. Nuolijervi (2013, 14), kuras abus jēdzienus nodala, rakstot, ka ar runāto valodu var saprast jebkuru runātu tekstu, savukārt sarunvaloda ir tāds valodas paveids, kas atšķiras no normētās, resp., literārās, valodas. Šādam skatījumam pievienojas arī šī raksta autore. Kā atzīmē L. Tītula un P. Nuolijervi (op. cit.), sarunvaloda parasti ir runāta, taču tā var pastāvēt arī rakstos. Rakstītā tekstā tai raksturīgi līdzekļi lielākoties parādās, lai atainotu runāto valodu: pamatā teksts tiek rakstīts normām atbilstošā literārajā valodā, bet, ja to pieļauj vai pieprasa teksta saturs (piem., tiek citēts kāda cilvēka runātais teksts, kas atbilst sarunvalodas līmenim) vai

forma (piem., čats jeb reālā laikā notiekoša sarakste tiešsaistē, privāta sarakste, piem., īsziņās, sociālo tīklu komentāri), tiek izmantota sarunvalodai pietuvināta rakstu valodas forma, kurā parādās tai atbilstošas iezīmes (sk. Voutilainen 2016, 125–131).

Somu valodas kontekstā jāpievērš uzmanība arī jēdzienam *kirjakieli* ‘literārā valoda’, jo tas tiek dažādi interpretēts. Lielākoties tas tiek definēts kā standartvalodai līdzvērtīgs valodas paveids, kas pastāv tikai rakstos (sk. piem., Savolainen 2001, 1.1.3; Viinikka, Voutilainen 2013; Korhonen, Maamies 2015, 26), taču ir arī tādi valodnieki, kuri to interpretē kā „grāmatu valodu”, piem., Osmo Ikola (*Osmo Ikola* 1972, 18–23) un Jāko Anhava (*Jaakko Anhava* 2000), kurš turklāt norāda, ka *kirjakieli* nav dabiskas mutvārdu formas. Autore rakstā tomēr lietojusi jēdzienu *literārā valoda*, ar to saprotot standartizētām normām atbilstošu valodas paveidu, kas pastāv gan rakstos, gan mutvārdu formā. Literārajai valodai pretstatīta jēdziena *neliterārs* somu valodā nav, tomēr ir atsevišķi jēdzieni, lai raksturotu runāto valodu un sarunvalodu atkarībā no atbilstības literārās valodas normām. Tiek šķirta *puhuttu yleiskieli* ‘runātā literārā valoda’ jeb *yleispuhekieli* ‘literārā sarunvaloda’, kas atbilst normētajai standartvalodai, un *arkikieli* ‘ikdienas valoda’ jeb *puhekieli* ‘sarunvaloda’, kas pēc raksturojuma atbilst neliterārajai sarunvalodai, proti, tā ir tāda (runāta) valoda, kurā sastopamas novirzes no standartizētajām valodas normām un kas ir lietojama neoficiālā saziņā (sk., piem., Ikola 1972, 18–23; Tiittula 1992, 46; Korhonen, Maamies 2015, 26).

Šī raksta mērķis ir aplūkot mācību materiālos atrodamās sarunvalodas pazīmes un sastātīt ar tām, kas parādās reālajā lietojumā ikdienišķai komunikācijai tuvinātos sociālo tīklu tekstos. Lai aplūkotu somu sarunvalodas izmantojumu sociālajos tīklos, autore izmantojusi pašas vāktu korpusu ar aptuveni 5 tūkst. vārdlietojumu no sociālās vietnes „Instagram”. Šim vākumam ir ierobežojumi, jo nav iespējams secināt, piem., par „Instagram” īsstāstu (*stories*) valodu kopumā – autore ir apzināti izvēlējusies tādas tekstus, kuros ir sastopamas aplūkotās sarunvalodas pazīmes. Tādējādi vākums un piemēri izmantojami, lai ilustrētu aplūkoto pazīmju lietojumu ikdienišķai saziņai tuvinātās valodas situācijās, kurās ar tām var sastapties arī valodas apguvēji, bet nav piemēroti tam, lai plašāk analizētu sarunvalodas lietojumu vispār.

Piemēros ir treknrakstā izceltas sarunvalodas pazīmes, aiz tām kvadrātiekvās norādīts literārās valodas variants. Tā kā autore rakstā pievērsusies tieši gramatiskajām pazīmēm, sarunvalodas leksika piemēros nav marķēta. Visi svešvalodu piemēri ir ņemti no „Instagram” ierakstiem somu valodā, ja vien nav norādīts citādi. Piemēri vākti laika posmā no 2021. gada janvāra līdz 2022. gada februārim. Piemēru tulkojumos autore ir centusies pēc iespējas saglabāt sarunvalodas izteiksmi. Gan somu valodas piemēros, gan to tulkojumos saglabātas arī oriģinālās teikumu beigu pieturzīmes un lielo sākumburtu lietojums.

1. Somu sarunvaloda un valodas apguve

Lai gan somu sarunvalodas paveidi vēsturiski ir tikuši aplūkoti pēc to atbilstības standartizētajām valodas normām un svešs nav skatījums uz literāro valodu kā labāku, pareizāku un prestižāku (sk. Hakulien et al. 2004, 76; Voutilainen 2016, 125),

mūsdienās tie paveidi, kuri no normētās standartvalodas ir attālinājušies, visbiežāk netiek vērtēti kā sliktāki vai zemāki (sk., piem., Karlsson 2008, 347; Balode, Balode 2014, 63; Alho, Kauppinen 2015, 17). Dominē viedoklis, ka sarunvaloda, ja to analizē no literārās, resp., normētās, valodas skata punkta, šķiet kļūdaina, taču, to aplūkojot kā patstāvīgu valodas paveidu, var iegūt jaunu skatījumu uz tajā esošajiem elementiem un iezīmēm (Hakulinen et al. 2004, 76). Piem., Jenni Vīnika un Eero Vuotilainens (*Jenni Viinikka, Eero Vuotilainen* 2013) atzīst – lai arī sarunvalodu un (literāro) rakstu valodu lieto atšķirīgās situācijās un tām ir izveidojušās savas iezīmes, nav vajadzības kādu no valodas paveidiem vērtēt kā „autentiskāku” vai „smalkāku” (sk. arī Mežale 2017).

Somu sarunvalodas vietu citu valodas paveidu vidū labi ilustrē Klaus Mekele (*Klaus Mäkelä* 1986), kurš 20. gs. 80. gados nolēmis nedēļu ikvienā saziņas situācijā lietot standartsarunvalodu. Kā viņš atzīst, tas nereti izraisījis neizpratni apkārtējos; viņam vairākkārt nācies savu rīcību pamatot vai pat atteikties no literārās standartsarunvalodas, resp., standarvalodas mutvārdu formas, lai neradītu iespaidu, ka viņš savu sarunu biedru izsmej.

Minēto iemeslu dēļ rodas jautājums par to, kā sarunvaloda tiek integrēta somu valodas apgūvē. Par to ir atrodami vairāki pētījumi (sk. Silfverberg 1993; Storhammar 1994; Halonen 2009), pēdējo desmit gadu laikā tas ir bijis arī iecienīts maģistra darbu temats Helsinku Universitātē (*Helsingin yliopisto*) un Jiveskiles Universitātē (*Jyväskylän yliopisto*) (piem., Moisander 2014; Sillankorva 2015; Luukka 2019). Šajos pētījumos aplūkota somu valodas kā otrās valodas apguve, jo, kā norāda Marja Tertu Stūrhammare (*Marja-Terttu Storhammar* 1994, 97), apgūstot somu valodu kā svešvalodu, valodas apgūvējs neatrodas valodas vidē, līdz ar to problēmjautājumi ir citi. Tomēr arī tādā gadījumā somu sarunvalodas apgūšana nav nenozīmīga. Piem., raksta autore ir somu valodu apgūvusi kā svešvalodu, taču ar tādām problēmām kā sarunvalodas nepārvaldīšana ir nācies saskarties vēlāk, sākot darba gaitas uzņemumā, kurā ikdienā jākomunicē ar somu valodas runātājiem, un periodiski uzturoties Somijā. Minētajos pētījumos (īpaši Silfverberg 1993; Moisander 2014; Luukka 2019) lielākoties pievērsta uzmanība skolotāju un pasniedzēju viedoklim par sarunvalodas apguves nepieciešamību un izmantotajām metodēm, lai apguvi veicinātu. Jāizceļ Mias Halonenas (*Mia Halonen* 2009) pētījums, kurā analizēts sarunvalodas pazīmju izmantojums to skolēnu rakstu darbos, kuru dzimtā valoda nav somu valoda. Pētījums ir īpaši vērtīgs ar to, ka, izmantojot vairāku pakāpju testu, ir iegūta informācija gan par skolēnu reālajām valodas zināšanām (tostarp par literārās valodas gramatikas prasēm), gan par dažādu valodas paveidu, tostarp sarunvalodas, izmantojumu. Tas dod iespēju novērtēt, vai skolēns sarunvalodu ir lietojis nezināšanas un literārās valodas nepārvaldīšanas dēļ vai arī tā ir bijusi apzināta izvēle.

Kā norāda M. T. Stūrhammare (1994, 97, 106), valodas apgūvējiem grūtības sagādā ne vien tas, ka ārpus klases telpām runātā valoda var būt ātrāka vai neskaidrāka, bet arī tas, ka reālās saziņas situācijās lietotie gramatisko formu, palīgvārdu un citi varianti atšķiras no tiem, kas ir apgūti mācību stundās (sk. arī Halonen 2009, 329–330; Vuotilainen 2016, 131). Neraugoties uz to, somu valodas apgūvē uzmanība galvenokārt tiek pievērsta literārajai valodai un gramatikas normām, sarunvalodas

apguvi atstājot pasniedzēju ziņā (piem., Luukka 2019, 1–4). Tas atspoguļojas arī raksta autores personīgajā pieredzē: pat uzturoties Somijā un ikdienā dzirdot somu valodu, var paiet ievērojams laiks, līdz rodas spēja ne tikai uztvert nereti ātro somu izrunu, bet arī izšķirt ikdienas saziņā lietotās gramatiskās formas. Vēl lielākus izaicinājumus var sagādāt centieni pielāgoties somu valodas runātājiem un ieviest sarunvalodas gramatiskos variantus savā runā. To labi ilustrē nākamajā piemērā redzamā sarakste no autores personīgā arhīva. Valodas apguvēja (A) tekstā ir vairākas kļūdas, kas neatbilst ne somu literārās valodas, ne sarunvalodas normām (piemērā tās apzīmētas ar zvaigznīti). Uz tām sarakstē ir norādījis somu valodas kā dzimtās valodas runātājs (B). Dažas sarunvalodas formas valodas apguvējam tomēr ir izdevies uztvert un iekļaut savā tekstā – aiz tām kvadrātiekvās norādīta literārās valodas forma.

(7) A:

<i>ei</i>	<i>varmaankaan</i>	<i>*on</i>	<i>helppoa</i>	<i>opiskella</i>
NEG	noteikti.NEG	būt.PRS.3SG	viegls.PRTV.SG	mācīties.INF
<i>eestia [viroa]</i>		<i>kun</i>	<i>on</i>	<i>puhuttu</i>
<i>igauņu_valoda</i>	PRTV.SG	<i>kad</i>	<i>būt.AUX.PRS.3SG</i>	<i>runāt.PTCP.NOM.SG</i>
<i>suomeks [suomeksi]</i>		<i>koko</i>	<i>illan.</i>	<i>miks [miksi] ne</i>
<i>somu_valoda</i>	TRANSL.SG	<i>vïss.INDECL</i>	<i>vakars.GEN.SG</i>	<i>kāpēc</i>
<i>kielet</i>		<i>*meevät</i>	<i>aina</i>	<i>sekaisin .. tai</i>
<i>valoda.NOM.PL</i>		<i>*</i>	<i>vienmēr</i>	<i>sajaukti vai</i>
<i>miks [miksi]</i>	<i>mun</i>	<i>*eestia</i>		
<i>kāpēc</i>	<i>1SG.GEN</i>	<i>igauņu_valoda</i>	PRTV.SG	
<i>*kuuluu</i>		<i>aina</i>	<i>niin</i>	<i>*samanlaista</i>
<i>būt_dzirdamam</i>	PERS.3SG	<i>vienmēr</i>	<i>tik</i>	<i>vienāds.PRTV.SG</i>
<i>kuin</i>	<i>*suomea</i>			
<i>kā</i>	<i>somu_valoda</i>	PRTV.SG		

‘mācīties igauņu valodu nepavisam ir viegli, kad visu vakaru ir runāts somiski. kāpēc tās valodas vienmēr jūk kopā .. vai kāpēc mana igauņu valoda vienmēr ir dzirdama tik līdzīgi somu valodai?’

B:

<i>varmaankaan</i>	<i>*on =</i>	<i>varmaankaan</i>	<i>ole</i>
noteikti.NEG	būt.PRS.3SG	noteikti.NEG	būt.PRS.NEG
<i>*meevät =</i>	<i>menevät</i>		
<i>*</i>	<i>iet.PRS.3PL</i>		
<i>tai</i>	<i>miks .. = tai</i>	<i>miksi</i>	<i>mun</i>
<i>vai</i>	<i>kāpēc</i>	<i>vai kāpēc</i>	<i>1SG.GEN</i>
<i>kuulostaa</i>		<i>aina</i>	<i>niin</i>
<i>izklausīties</i>	PERS.3SG	<i>vienmēr</i>	<i>tik</i>
<i>suomi</i>			<i>vienāds.ABL.SG</i>
<i>somu_valoda</i>	NOM.SG		<i>kā</i>

‘nepavisam ir = nepavisam nav
* = iet
vai kāpēc .. = vai kāpēc mana igauņu valoda vienmēr izklausās tik līdzīga somu valodai’

Pēc šī dialoga valodas apguvējs izdarījis secinājumus, ka „visu nevar tā saīsināt”, tātad labi parādās tas, ka ir bijusi vēlme lietot somu sarunvalodas saīsinātās formas, bet nav izpratnes par to, kuros gadījumos un kā tās veidojamas. Šādi piemēri ilustrē vienu no aspektiem sarunvalodas apguvē: ja valodas apguvējs vēlas iekļauties valodas vidē, ir jāpārzina līdzekļi, ar kādiem tas ir izdarāms.

Nākamajā nodaļā raksta autore piedāvā pārskatu par mācību grāmatās atrodamajām somu sarunvalodas pazīmēm, kā arī aplūko to lietojumu reālajā valodas vidē.

2. Sarunvalodas pazīmes mācību grāmatās un reālajā lietojumā

Lai atrastu sarunvalodas pazīmes mācību materiālos, raksta autore aplūkojusi kopumā piecas somu valodas mācību grāmatas, kas paredzētas gan somu valodas kā svešvalodas, gan somu valodas kā otrās valodas apguvei. Tiešsaistes vidē ir pieejami arī dažādi papildu materiāli (piem., audio un video), kuros var atrast teksta piemērus, dialogus un sarunas gan standartvalodā, gan sarunvalodā (piem., Väisänen 2015; Mäkirinta, Toppola 2017; Paavilainen, Mänty 2017), taču šādus materiālus autore nav analizējusi, jo vēlējusies aplūkot tieši tādus mācību materiālus, kuros sarunvalodas pazīmes parādītas rakstos. Tāpat šajā sastatījumā autore nav izmantojusi tādas mācību grāmatas, kas paredzētas tikai sarunvalodas apguvei (sk. Berg, Silfverberg 1997).

Aplūkotās grāmatas iespējams iedalīt trīs veidos pēc sarunvalodas pazīmju izmantojuma:

- 1) sarunvalodas pazīmju apraksti neparādās vispār (Kenttälä 2007);
- 2) tie parādās atsevišķās nodaļās (Nuutinen 2004; Silfverberg 2008);
- 3) sarunvalodas gramatiskās iezīmes izklāstītas līdztekus standartvalodas normām (White 2003; Heikkilä, Majakangas 2008).

Raksta autori ir interesējušas tieši tās sarunvalodas pazīmes, kas minētas līdztekus literārajai valodai atbilstošajām formām vai variantiem. 1. tabulā redzams to pārskats. Aiz katras sarunvalodas formas iekavās norādīts literārās valodas variants un tulkojums latviešu valodā.

Pazīme	White 2003	Heikkilä, Majakangas 2008
Saīsinātas vai pārveidotas vietniekvārdu formas	<i>mä</i> (<i>minä</i> , ‘es’), <i>sä</i> (<i>sinä</i> , ‘tu’), <i>tää</i> (<i>tämä</i> , ‘šis’), <i>toi</i> (<i>tuo</i> , ‘tas’)	<i>mä</i> (<i>minä</i> , ‘es’), <i>mulla</i> (<i>minulla</i> , ‘man’), <i>sä</i> (<i>sinä</i> , ‘tu’), <i>sulla</i> (<i>sinulla</i> , ‘tev’)
Norādāmais vietniekvārds <i>se</i> ‘tas’ 3. personas vietniekvārda vietā	<i>se on</i> (<i>hän on</i> , ‘tas / viņš ir’)	<i>se on</i> (<i>hän on</i> , ‘tas / viņš ir’), <i>sillä on</i> (<i>hänellä on</i> , ‘tam / viņam ir’)
Saīsinātas darbības vārdu formas	<i>oon</i> (<i>olen</i> , ‘esmu’), <i>oot</i> (<i>olet</i> , ‘esi’)	<i>oon</i> (<i>olen</i> , ‘esmu’), <i>meen</i> (<i>menen</i> , ‘eju’), <i>tuun</i> (<i>tulen</i> , ‘nāku’), <i>katon</i> (<i>katson</i> , ‘skatos’)

Pazīme	White 2003	Heikkilä, Majakangas 2008
Darbības vārda ciešamā kārtā darāmās kārtas 1. personas daudzskaitļa formas vietā	<i>me mennään (me menemme, ‘mēs ejam’), me katsotaan (me katsomme, ‘mēs skatāmies’), me halutaan (me haluamme, ‘mēs gribam’)</i>	<i>me puhutaan (me puhumme, ‘mēs runājam’), me mennään (me menemme, ‘mēs ejam’), me ei olla (me emme ole, ‘mēs neesam’), me halutaan (me haluamme, ‘mēs gribam’)</i>
Piederības piedēkļu atmetums	(Pazīme grāmatā ir pieminēta, taču nav dots piemērs)	<i>Minun / mun auto (minun autoni, ‘mana automašīna’), sinun / sun auto (sinun autosi, ‘tava automašīna’)</i>
Jautājamā piedēkļa variācijas	<i>Puhutteks te englantia? (Puhutteko te englantia?, ‘Vai jūs runājat angļiski?’) Puhut sä englantia? (Puhutko sinä englantia?, ‘Vai tu runā angļiski?’)</i>	–
Saīsināti skaitļa vārdi	<i>yks (yksi, ‘viens’), kaks (kaksi, ‘divi’), viis (viisi, ‘pieci’), kuus (kuusi, ‘seši’), seittemän (seitsemän, ‘septiņi’), kaheksan (kahdeksan, ‘astoņi’), nelkyt (neljäkymmentä, ‘četrdesmit’)</i>	–

1. tabula. Sarunvalodas pazīmes mācību grāmatās

Kā minēts raksta ievadā, somu sarunvalodas pazīmju lietojums kļūst arvien izplatītāks arī rakstos, jo sevišķi tādos tekstu žanros, kuri ir tuvināti neformālām ikdienas saziņas situācijām. Gatavojot šo rakstu, autore ir pievērsusies sarunvalodas lietojumam sociālajā tīklā „Instagram” – tajā ievietotajos īsstāstos, attēlu aprakstos un komentāros lietotā valoda nereti atbilst sarunvalodai. Piem., sarakstes komentāru sadaļās ataino to saziņu, kāda varētu notikt ikdienā (kā minēts iepriekš, somu valodā tieši sarunvalodu bieži izvēlas kā komunikatīvi neitrālu valodas paveidu), savukārt īsstāstos izvēlēta valoda liecina, ka lietotāji, tostarp ietekmētāji (*influencers*), vēlas parādīt tuvību saviem sekotājiem, veidojot draudzīgu, neformālu komunikāciju.

Sarunvalodas pazīmju izmantojums lietotāju valodā nav vienāds – ir lietotāji, kuru tekstos to ir ļoti daudz, bet ir tādi, kuri izmanto tikai atsevišķus līdzekļus:

- (8) *siis täällä on niu [niin] liukasta, et [että]*
 tātad šeit būt.PRS.3SG tik slidens.PRTV.SG ka
taksi ei kirjaimellisesi voinu [voimut] pysähtyä
 taksis.NOM.SG NEG burtiski varēt.PTCP.NOM.SG apstäties.INF
mun [minun] kohdalle, se vaan liuku [liuku] alas
 1SG.GEN vieta.ALL.SG tas.NOM.SG tikai slīdēt.PST.3SG lejuj
 ‘šeit tātad ir tik slidens, ka taksis burtiski nevarēja pie manis apstäties, tas vienkārši slīdēja lejuj’

- (9) **Tää** [tämä] *pandemia* *on* *lisännyt*
 šis.NOM.SG *pandēmija*.NOM.SG *būt*.AUX.PRS.3SG *vairot*.PTCP.NOM.SG
yksinäisyyden kokemuksiä.
vientulība.GEN.SG *pieredze*.PRTV.PL
 ‘Šī pandēmija ir vairojusi vientulības sajūtu.’

Piemērā (8) ir izmantotas gan saīsinātas formas (*nii, et, mun*), gan saīsināta divdabja galotne (*voinu*), gan saīsināta darbības vārda trešās personas pagātnes formas galotne (*liuku*). Piemērā (9) ir izmantota tikai saīsinātā norādāmā vietniekvārda *tämä* ‘šis’ forma *tää*, bet vienlaikus ir saglabāta literārās valodas normām atbilstoša darāmās kārtas divdabja galotne *-nyt* vārdā *lisännyt*.

Saīsinātas vai pārveidotas vietniekvārdu formas autores vājumā ir plaši sastopamas:

- (10) [...] **tää** [tämä] *tulee* *myös* *sit* [sitten] *oikeesti* [oikeasti]
 šis.NOM.SG *näkt*.AUX.PRS.3SG *arī* *tad* *patiešām*
tapahtumaan
notikt.INF
 ‘[...] šis tad arī patiešām notiks’

Tikai retos gadījumos var atrast vietniekvārda *tämä* pilno formu:

- (11) *Mutta* *on* **tämäkin** *välillä* *ihan*
 bet *būt*.PRS.3SG *šis_arī*.NOM.SG *palaikam* *patiešām*
kamalaa.
briesmīgs.PRTV.SG
 ‘Bet arī šis palaikam ir patiešām briesmīgi.’
- (12) *Pitihän* **tämä** *nyt* *kattoo* [katsoa]
 vajadzēt_gan.PST.3SG *šis*.NOM.SG *tagad* *skatīties*.INF
jälkikäteen vielä vaikka lopputulos oliki [olikin]
pēc_tam vēl lai_gan rezultāts.NOM.SG *būt_arī*.PST.3SG
erittäin selkee [selkeä].
īpaši skaidrs.NOM.SG
 ‘Šo nu gan vajadzēja noskatīties arī pēc tam, lai arī rezultāts jau bija pavisam skaidrs.’

Piemērā (11) teksts arī kopumā atbilst literārās valodas normām, taču piemērā (12) ir atrodamas vairākas citas sarunvalodas pazīmes – pagarināts patskanis gaidāmā divskaņa vietā vārdos *kattoo* un *selkee*, kā arī atmesta galotne vārdā *oliki*. Šādā kontekstā lietots normām atbilstošs norādāmais vietniekvārds *tämä* rada papildu ekspresiju un paspīlgtina autora vēlmi apspriesto tematu izcelt.

Personas vietniekvārdi *minä* ‘es’ un *sinä* ‘tu’ gandrīz visos gadījumos lietoti saīsinātajā formā:

- (13) *Tänään* **mä** [minä] *oikeesti* [oikeasti] *lauloin* *ja* *tanssin* [...]
 šodien 1SG.NOM *patiešām* *dziedāt*.PST.1SG *un* *dejoju*.PST.1SG
 ‘Šodien es patiešām dziedāju un dejuju [...].’

- (14) *jos en oo [ole] vastannut*
 ja NEG.1SG būt.AUX.PRS.NEG atbildēt.PTCP.NOM.SG
sun [sinun] johonkin kysymykseen [..]
 2SG.GEN kāds.ILL.SG jautājums.ILL.SG
 ‘ja neesmu atbildējusi uz kādu tavu jautājumu [..]’

Kopumā pirmās personas vienskaitļa vietniekvārds lietots ievērojami biežāk nekā otrās personas vienskaitļa vietniekvārds, līdz ar to pirmās personas vienskaitļa vietniekvārda sarunvalodas formas lietojums ir daudz pamanāmāks.

Norādāmais vietniekvārds *se* ‘tas’ 3. personas vietniekvārda vietā autore vācumā sastopams retāk nekā 3. personas vietniekvārds, taču nevienā gadījumā tam nav novērota nievājoša konotācija. Visos gadījumos runa ir bijusi par tuviem cilvēkiem, kā redzams arī piemērā (15):

- (15) *[..] poikakaveri on myös kotitoimistolla*
 puisis_draugs.NOM.SG būt.PRS.3SG arī mājas_birojs.ADESS.SG
ja sillä [hänellä] on koko ajan
 un tas.ADESS.SG būt.PRS.3SG viss.INDECL laiks.GEN.SG
joku palaveri käynnissä.
 kāds.NOM.SG sapulce.NOM.SG gaita.INESS.SG
 ‘[..] draugs arī ir mājas birojā, un viņam visu laiku iet kāda sapulce.’

Piemēru vācumā atrodamas arī saīsinātas darbības vārdu formas, taču interesanti, ka ne visas mācību grāmatās minētās formas (sk. 1. tabulu) ir sastopamas vienlīdz bieži. Darbības vārds *olla* ‘būt’ gandrīz visos gadījumos lietots saīsinātajā formā (piemērs (16)). Ar darbības vārda *mennä* ‘iet’ saīsināto formu savukārt atrodams tikai viens piemērs (piemērs (17)) – biežāk lietota literārās valodas forma –, bet ar darbības vārda *tulla* ‘nākt’ saīsināto formu nav neviena piemēra, atrodama tikai literārās valodas forma.

- (16) *Oon [olen] huomannut, että elämä on*
 būt.AUX.PRS.1SG pamanīt.PTCP.NOM.SG ka dzīve.NOM.SG būt.AUX.PRS.3SG
siivouksen puolesta helpottunut [..].
 tīrīšana.GEN.SG puse.ELAT.SG atvieglots.PTCP.NOM.SG
 ‘Esmu pamanījis, ka no tīrīšanas viedokļa dzīve ir kļuvusi vieglāka [..].’

- (17) *[..] ja toistuvaan järjestelyyn ei mee [mene]*
 un atkārtots.ILL.SG kārtošana.ILL.SG NEG iet.PRS.NEG
aikaa juuri lainkaan [..]
 laiks.PRTV.SG gluži vispār
 ‘[..] un regulārai kārtošanai gandrīz nemaz nav jāvelta laiks [..]’

Tas varētu būt saistīts ar to, ka visbiežāk lietotas tādas formas un locījumi, kuros saīsinātā forma neparādās arī sarunvalodā, piem., divdabji (piemērs (18)) un pagātne (piemērs (19)):

- (18) *Katkeruus ja kateus ovat*
 rūgtums.NOM.SG un skaudība.NOM.SG būt.AUX.PRS.3PL
tulleet tutuiksi viimeisten
 nākt.PTCP.NOM.PL pazīstams.TRANSL.PL pēdējais.GEN.PL
kuukausien aikana.
 mēnesis.GEN.PL laiks.ESS.SG
 ‘Pēdējo mēnešu laikā esmu iepazinusi rūgtumu un skaudību.’
- (19) *Tää [tämä] Levin reissu tuli*
 šis.NOM.SG Levi.GEN.SG brauciens.NOM.SG nākt.PST.3SG
nyt kalliiksi
 tagad dārgs.TRANSL.SG
 ‘Šitais brauciens uz Levi nu izvērtās dārgs’

Arī darbības vārda *katsoa* ‘skatīties’ saīsinātā forma atrodama tikai divos gadījumos, un literārās valodas forma lietota biežāk:

- (20) *Okei saatiin katottuu [katsottua] loppuun,*
 Ok dabūt.PASS.PST skatīties.PTCP.PRTV.SG beigas.ill.sg
voin suositella [..].
 varēt.PRS.1SG ieteikt.INF
 ‘Ok, sanāca noskatīties līdz galam, varu ieteikt [..].’
- (21) *[..] perusjuttuja tehdessä voi samalla*
 pamatlieta.PRTV.PL darīt.INF.INES varēt.PRS.3SG vienlaikus
katsoa sarjoja [..].
skatīties.INF seriāls.PRTV.PL
 ‘[..] darot pamatlietas, var vienlaikus skatīties seriālus [..].’

Darbības vārda ciešamā kārtā darāmās kārtas 1. personas daudzskaitļa formas vietā sastopama gan gadījums, kad 1. personas daudzskaitļa vietniekvārds nav pieņemts, bet ir skaidri noprotams kontekstā (piemērs (22)), gan kopā ar 1. personas daudzskaitļa vietniekvārdu (piemēri (23) un (24)):

- (22) *[..] toivotaan [toivoamme] että löydetään [?löydämme]*
 cerēt.PASS.PRS cerēt.PRS.1PL ka atrast.PASS.PRS atrast.PRS.1PL
parkkipaikka läheltä ja sitten kannetaan
 stāvvieta.NOM.SG tuvums.ABL.SG un tad nest.PASS.PRS
[kannamme] [..] ostokset kotiin [..].
 nest.PRS.1PL pirkums.NOM.PL mājas.ILL.SG
 ‘[..] ceram, ka atradīsies stāvvieta [kaut kur] tuvumā un tad nesīsim [..] pirkumus mājās [..].’
- (23) *Me rakastetaan [rakastamme] asua kaupungissa.*
 1PL.NOM mīlēt.PASS.PRS mīlēt.PRS.1PL dzīvot.INF pilsēta.INESS.SG
 ‘Mēs mīlam dzīvot pilsētā.’

- (24) **Me saatiin** [saimme] nyt testiin tää
 1PL.NOM dabūt.PASS.PST dabūt.PRS.1PL tagad tests.ILL.SG šis.NOM.SG
 [tämä] [..] Nature!
 šis.NOM.SG Nature
 ‘Mēs dabūjam notestēt šito Nature!’

Kā autore novērojusi ekscerpētajos piemēros, kopā ar 1. personas daudzskaitļa vietniekvārdu ciešamā kārtā ir lietota gadījumos, ja teksts ir emocionāli piesātinātāks, nereti izsauksmes un emocionāli ekspresīvos teikumos (piemērs (23)), kā arī tad, ja ir vēlme uzsvērt darītāju, piem., ietekmētājiem raksturīgajos reklāmrakstos (piemērs (24)). Piemērā (22) neskaids ir vārda *löydetään* lietojums, jo tas varētu tikt gan aizstāts ar 1. personas daudzskaitļa formu, gan saglabāts (sk. atgriezenisko darbības vārdu latviešu valodas tulkojumā).

Autores vājumā var atrast vairākus piemērus, kuros sarunvalodai neatbilstoši ir lietots piederības piedēklis, taču gadījumos, kad pirms lietvārda lietots piederības vietniekvārds, piedēklis tiek atmests, resp., piederības apzīmēšanai izvēlas vai nu vietniekvārdu (piemērs (25)), vai piedēkli (piemērs (26)), bet ne abus:

- (25) **Mun mielestä** [minun mielestäni] tää [tämä]
 1SG.GEN prāts.ELAT.SG 1SG.GEN prāts.ELAT.SG šis.NOM.SG šis.NOM.SG
 näyttää takajaloilla seisovalta elefantilta.
 izskatīties.PRS.3SG pakaļkāja.ADESS.PL stāvēt.PTCP.ABL zilonis.PTCP.ABL.
 ‘Manuprāt, šitais izskatās pēc pakaļkājas stāvoša ziloņa.’

- (26) **Ehkä opin** katsomaan itseäni
 Varbūt iemācīties.PST.1SG skatīties.INF.ILL pats.PRTV.SG.POSS.1SG
 lempeästi myös huonoina hetkinäni.
 silti arī sliktis.ESS.PL mirklis.ESS.PL.POSS.1SG
 ‘Varbūt iemācīšos uz sevi skatīties silti arī savos sliktākajos brīžos.’

Ar jautājamā piedēkļa variācijām autore savā vājumā ir atradusi tikai trīs piemērus (sk. (27) un (28)), līdz ar to pagaidām nav iespējams izdarīt nopietnus secinājumus par šī sarunvalodas līdzekļa lietojumu. Piemērā (27) redzams piedēkļa sarunvalodas variants, savukārt piemērā (28) – literārās valodas lietojums.

- (27) **Mä** [minä] en tiedä et [että]
 1SG.NOM 1SG.NOM NEG.1SG zināt.PRS.NEG ka ka
onks [onko] semmosta [semmoista]
 būt.PRS.3SG.INTER būt_vai.PRS.3SG.INTER tāds.PRTV.SG tāds.PRTV.SG
 yhtä etenkään.
 viens.PRTV.SG īpaši.NEG
 ‘Es nezinu, vai maz ir tāds viens.’
- (28) **Ootko** [oletko] sä [sinä] joskus
 būt.AUX.PRS.2SG.INTER būt.AUX.PRS.2SG.INTER 2SG.NOM 2SG.NOM kādreiz
 kokenut olosi yksinäiseksi?
 pieredzēt.PTCP.NOM.SG sajūta.GEN.SG.POSS.2SG vientuļš.TRANSL.SG
 ‘Vai esi kādreiz juties vientuļš?’

Interesanti, ka piemērā (28) jautājamais piedēklis (latviešu valodas partikulai *vai*, kas ievada jautājumu, somu valodā atbilst darbības vārdam pievienots piedēklis *-ko/-kō*) ir saglabāts atbilstoši literārās valodas normām, lai arī ir lietoti citi sarunvalodas līdzekļi.

Skaitļa vārdu autores ekscerpētajos piemēros ir pārāk maz (0,3% visu vārdlietojumu), lai novērtētu sarunvalodisku skaitļa vārdu lietojumu attiecībā pret literārās valodas skaitļa vārdiem, taču dažos gadījumos ir sastopami saīsināti skaitļa vārdu varianti:

- (29) *Juusi lähetti mulle [minulle] yks*
 Jūsi.NOM.SG atsūtīt.PST.3SG 1SG.ALL 1SG.ALL viens.NOM
[yksi] päivä viestin [..].
 viens.NOM.SG diena.NOM.SG ziņa.GEN.SG
 ‘Jūsi man vienu dienu atsūtīja ziņu [..].’

- (30) *lähdin kasilta [kahdeksalta] aamulla ja*
 iet.PST.1SG astoņi.ABL astoņi.ABL rīts.ADESS.SG un
palaan varmaan ysiltä [yhdeksältä]
 atgriezties.PRS.1SG droši_vien deviņi.ABL deviņi.ABL
illalla
 vakars.ADESS.SG
 ‘izgāju astoņos no rīta un atgriezīšos droši vien deviņos vakarā’

Kopumā mācību materiālos minētās sarunvalodas pazīmes atspoguļojas arī valodas reālajā lietojumā, taču ne vienlīdz daudz: visbiežāk atrodamas vietniekvārdu un darbības vārdu saīsinātās formas. Visretāk autores vājumā sastopamas jautājamā piedēkļa variācijas un saīsinātie skaitļa vārdi. Vājumā parādās arī tādas pazīmes, kas nav minētas aplūkotajos mācību materiālos, kā partikulu, saikļu un izsaukmes vārdu saīsināti varianti, divdabju galotņu saīsināšana, trešās personas un darbības vārda nesaskaņošana skaitlī.

- (31) *Mun [minun] suositus ois [olisi] kans [kanssa] [..].*
 1SG.GEN ieteikums.NOM.SG būt.PRS.3SG.COND arī
 ‘Mans ieteikums arī būtu [..].’

- (32) *en oo [en ole] kerenny [kerennyt] kattoo [katsoa]*
 NEG.1SG būt.AUX.PRS.NEG pagūt.PTCP.NOM.SG skatīties.INF
 ‘neesmu paguvis paskatīties’

- (33) *ne aloittelijan ohjeet ei [eivät] ihan*
 tas.NOM.PL iesācējs.GEN.SG pamācība.NOM.PL NEG.3SG īsti
avaudu
 atvērties.PRS.NEG
 ‘tās iesācēju instrukcijas nav īsti skaidras’

(31) un (32) piemērā pilnās literārās valodas formas norādītas kvadrātiekvās. (33) piemērā gaidāmā daudzskaitļa nolieguma vietā (*eivät avaudu*) lietots vienskaitļa noliegums (*ei avaudu*).

No minētajām pazīmēm mācību materiālos būtu lietderīgi iekļaut arī trešās personas un darbības vārdu nesaskaņošanu skaitlī. Lai spriestu par citu šobrīd neiekļauto sarunvalodas līdzekļu aplūkošanu mācību grāmatās, būtu jāveic plašāks pētījums par to īpatsvaru reālajā lietojumā.

Secinājumi

Somu valodas mācību materiālos atrodamas vairākas sarunvalodas pazīmes, turklāt ir atrodami arī tādi materiāli, kuros sarunvalodai veltītas atsevišķas nodaļas ar konkrēto pazīmju plašāku izklāstu. Tajos materiālos, kuros sarunvalodas pazīmes ir minētas līdztekus literārās valodas formām, to atrodams mazāk, kas atspoguļojas arī autores sastatījumā ar reālo valodas lietojumu – ir vairāki sarunvalodas līdzekļi, kas aplūkotojos mācību materiālos neparādās. Lai arī sarunvalodu nereti iekļauj augstāku valodas līmeņu apguvēju materiālos, apguvējiem noderētu ieskats somu sarunvalodā, jau sākot valodas apguvi, ņemot vērā somu valodas specifiku, proti, nozīmīgo atšķirību starp literāro valodu un sarunvalodu. Tādā veidā būtu iespējams izvairīties no iespējamām kļūdām, valodas apguvējiem cenšoties izveidot sev nezināmas, vēl neapgūtas formas, lai iekļautos valodas reālā lietojuma vidē. Tāpat, veicinot valodas apguvēju izpratni par dažādiem valodas paveidiem un to lietojumu atbilstoši situācijai, varētu nodrošināt ātrāku iekļaušanos valodas vidē.

Saīsinājumi

*	kļūdainais variants
1, 2, 3	persona
ABL	ablatīvs
ADESS	adesīvs
ALL	allatīvs
AUX	palīgdarbības vārds
COND	vēlējuma izteiksme
ELAT	elatīvs
ESS	esīvs
GEN	ģenitīvs
ILL	illatīvs
INDECL	nelokāms
INESS	inesīvs
INF	nenoteiksme
INTER	jautājuma piedēklis
NEG	noliegums
NOM	nominatīvs
PASS	pasīvs
PL	daudzskaitlis
POSS	piederības piedēklis

PRS	tagadne
PRTV	partitīvs
PST	pagātne
PTCP	divdabis
SG	vienskaitlis
TRANSL	translatīvs

Avoti

1. Heikkilä, Satu, Majakangas, Pirkko. 2008. *Hyvin menee! 1. Suomea aikuisille*. Helsinki: Otava.
2. White, Leila. 2003. *From start to Finnish*. Helsinki: Finn Lectura.
3. www.instagram.com (sociālo tīklu lietotne).

Literatūra

1. Alho, Irja, Kauppinen, Anneli. 2015. *Käyttökielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
2. Anhava, Jaakko. 2000. Mistä puhumme, kun puhumme kirjakielestä? *Kielikello*. 3. Pieejams: <https://www.kielikello.fi/-/mista-puhumme-kun-puhumme-kirjakielesta>
3. Balode, Marta, Balode, Laimute. 2014. Somu literārās valodas norma Somijas lingvistiskajā praksē. *Literārā valoda un normas lingvistiskajā praksē: Eiropas pieredze un tradīcijas*. Strelēvica-Ošiņa, Dace (red.). Rīga: Zinātne, 47–102.
4. Berg, Maarit, Silfverberg, Leena. 1997. *Kato hei. Puhekielen alkeet*. Helsinki: Finn Lectura.
5. Grönros, Eija-Riitta. 2006. Arkikielestä yleiskieleen. *Kielikello*. 4. Pieejams: <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1728>
6. Hakulinen, Auli et al. 2004. *Kieli ja sen kieliopit*. Helsinki: Opetusministeriö, Editia Prima Oy.
7. Halonen, Mia. 2009. Puhutun kielen variantit resurssina monikielisten koululaisten kirjoitelmissa. *Virittäjä*. 113(3), 329–355. Pieejams: <https://journal.fi/virittaja/article/view/4201/3918>
8. Ikola, Osmo. 1972. Kirjakieli ja puhekieli, yleiskieli ja murre: hieman käsitteiden selvittelyä. *Sananjalka: Suomen kielen seuran vuosikirja*. 14, 16–26. Pieejams: <https://journal.fi/sananjalka/article/view/86364/45177>
9. Karlsson, Fred. 2008. The colloquial spoken language. *Finnish: An Essential Grammar*. 2nd ed. London: Routledge, 346–356.
10. Kenttälä, Marjukka. 2007. *Kieli käyttöön*. Helsinki: Gaudeamus.
11. Korhonen, Riitta, Maamies Sari. 2015. *Kielitoimiston kielioppiopas*. 3., korjattu painos. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus.
12. Lehkoinen, Laila. 2001. Poika tulee ja pojat tulevat – subjektin ja predikaatin kongruenssi. *Kielikello*. 3. Pieejams: <https://www.kielikello.fi/-/poika-tulee-ja-pojat-tulevat-subjektin-ja-predikaatin-kongruenssi>
13. Luukka, Venla. 2019. *Suomea suomeksi – mutta minkälaista? Suomi toisena kielenä – opettajien opetuspuheen rekisterit ja puhekielen asema S2-opetuksessa*. Pro-gradututkimus. Helsinki: Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta. Pieejams: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/301923>

14. Mežale, Emīlija. 2017. Sarunvalodas stila jēdziens: kopīgais un atšķirīgais latviešu un somu valodā. *RES LATVIENSES*. IV, 118–137. <https://doi.org/10.22364/RL.4.10>
15. Mežale, Emīlija. 2019. Norādāmo vietniekvārdu lietojums latviešu un somu presē. *Valoda: nozīme un forma*. 10, 163–181. <https://doi.org/10.22364/vnf.9.14>
16. Mielikäinen, Aila. 1982. Nykypuhesuomen alueellista taustaa. *Virittäjä*. 86(3), 277–297. Pieejams: <https://journal.fi/virittaja/article/view/37699/8867>
17. Mielikäinen, Aila. 2009. Verbien pikapuhemuotojen morfosyntaksia. *Virittäjä*. 113(1), 18–37. Pieejams: <https://journal.fi/virittaja/article/view/4163/3880>
18. Moisander, Tiina. 2014. *Tehäks verbeillä puheen tuntia? Aikuisille suunnattujen S2-oppikirjojen dialogit puhekielen mallin rakentajina*. Pro-gradu tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta. Pieejams: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/45163>
19. Mäkelä, Klaus. 1986. Kielenhuolto, kielellisen muuntelun yhteisöllinen rakenne ja ihmisten luokittelu. *Kielikello*. 2. Pieejams: <https://www.kielikello.fi/-/kielenhuolto-kielellisen-muuntelun-yhteisollinen-rakenne-ja-ihmisten-luokittelu>
20. Mäkirinta, Juha, Toppola, Taru. *Osaan suomea*. 2017. Vanajaveden opisto: Koutuskuntayhtymä Tavastia. Pieejams: <https://www.osaansuomea.fi/>
21. Nuutinen, Olli. 2004. *Suomea suomeksi*. 2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
22. Paavilainen, Ulla, Mänty, Tuula. 2017. *Hauska tavata! Opin suomea*. Helsinki: Suomen Kustannusyhdistys. Pieejams: <http://hauskatavata.fi/>
23. Priiki, Katri. 2017. *Hän, se, tää vai toi? Vuorovaikutussosiolingvistinen tutkimus henkilöviittauksista kaakkois-satakunnan nykypuhekielessä*. Väitöskirja. Turku: Turun yliopisto, Humanistinen tiedekunta. Pieejams: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/130858/AnnalesC432Priiki.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
24. Savolainen, Erkki (toim.). 2001. *Verkkokielioppi*. Helsinki: Finn Lectura. Pieejams: <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/aloitus.htm>
25. Silfverberg, Leena. 1993. Mitä on suomi vieraana kielenä? *Virittäjä*. 97(2), 245–252. Pieejams: <https://journal.fi/virittaja/article/view/38583/31385>
26. Silfverberg, Leena. 2008. *Suomen kielen jatko-oppikirja*. Helsinki: Finn Lectura.
27. Sillankorva, Niina. 2015. *S2-opettajien käsityksiä puhekielen ja murteen opettamisesta*. Maisteritutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kielten laitos. Pieejams: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47943/1/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-201512023885.pdf>
28. Storhammar, Marja-Terttu. 1994. Puhekielen asema ulkomaalaisopetuksessa. *Virittäjä*. 98/1, 97–109. Pieejams: <https://journal.fi/virittaja/article/view/38680/8923>
29. Tiittula, Liisa. 1992. *Puhuva kieli. Suullisen viestinnän erityispiirteitä*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
30. Tiittula, Liisa, Nuolijärvi, Pirkko. 2013. *Puheen illuusio suomalaisessa kaunokirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
31. Viinikka, Jenni, Voutilainen Eero. 2013. Ääniä ilmassa, merkkejä paperilla – puhutun ja kirjoitetun kielen suhteesta. *Kielikello*. 3. Pieejams: <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2628>
32. Voutilainen, Eero. 2016. Paha puhe. *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat*. Piippo, Irina, Vaattovaara, Johanna, Voutilainen, Eero. Helsinki: Art House, 124–146.
33. Väisänen, Piia. 2015. *Supisuomea*. Pieejams: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/12/15/supisuomea>

Summary

The Finnish colloquial language is characterized not only by lexical but also by grammatical features, which have emerged from dialects and rapid talk, and have become commonly used. In addition, as Finnish colloquial language is widely used in everyday situations and is often considered a more neutral form of communication than literary language, it can pose challenges for language learners who have mostly been exposed to literary language during their studies.

Finnish linguists have been interested in the acquisition of colloquial language since the 1980s. However, there has been a lack of research, in which it would be viewed from the perspective of the language learner and compared with the actual use of colloquial language. The author, who herself has learned Finnish as a foreign language, continues to study Finnish colloquial language in this article, this time focusing on language learning and language skills. The article deals with theoretical questions about the concept of colloquial language and the place of colloquial language in language acquisition, and compares the features of colloquial language found in Finnish language study materials with the ones actually used. According to her research interests, the author has chosen the features of colloquial language that appear in the written form, looking for examples in social network texts.

The introduction to the article defines the purpose of the research, as well as explains the terms used and describes the corpus used in the research. In the second part of the article, the author studies the problems related to the acquisition of Finnish colloquial language, looking at previous research, while the third part compares the features of colloquial language mentioned in the study materials with the actual use of language in *Instagram*.

Keywords: Finnish language; colloquial language; standard language; social network language; colloquial grammar; language acquisition.

Rakstam ir Creative Commons Attiecinājuma 4.0 Starptautiskā licence (CC BY 4.0) / This article is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)